

Tételminta magyar nyelv és irodalomból

1. változat

Tételminta nyelvészetből

Apám leveszi a szekrény tetejéről a kalapot. Fejére teszi. Feláll, a kezét kiterjesztve elmondja az áldást. Rosszul tudja, mert nem tanították meg neki. Csak ahogy hallotta gyerekként, félreértve a szavakat, úgy mondja. (Borbély Szilárd: *Nincstelenek*)

1. Keressen egy-egy példát a szövegből:

a. olyan anaforára, amely **személyes névmás** által valósul meg! Nevezze meg pontosan az anafora antecedensét!

b. olyan anaforára, amely **zéró névmás + inflexiós morféma (személyrag)** által valósul meg! Nevezze meg pontosan az anafora antecedensét!

2. *Apám leveszi a szekrény tetejéről a kalapot.*

Alakítsa át ezt a mondatot úgy, hogy az *apám* **fókusz**, a *kalapot* pedig **topik** legyen (és a mondatrészszerkepek ne változzanak)!

3. Keressen egy-egy példát a szövegből a következőkre, és pontosan nevezze meg azt az elemet a szóalakban, amely konkrétan az adott jelenséget mutatja (pl. tudtam: múlt idő jele)

- határozottságbeli egyeztetés
- határozói igenév képzője
- birtokos személyrag
- szófajváltó képző

4. Határozza meg, hogy milyen töosztályba tartoznak a szöveg következő szavai!

kezét

szavakat

Javítókulcs:

1 a. Anafora: személyes névmás: *neki* Antecedens: *apám*

1 b. Több lehetőség van, de elég egy válasz:

pl: Anafora: zéró névmás + inflexiós morféma: *fejére* (E/3 birtokos személyrag) Antecedens: *apám*

vagy pl.: Anafora: zéró névmás + inflexiós morféma: *feláll* Ø (E/3 igei személyrag)

Antecedens: *apám*

stb.

2. A kalapot APÁM veszi le a szekrény tetejéről.

3. határozottságbeli egyeztetés: elmondja, hallotta

határozói igenév képzője: kiterjesztve, félreértve
birtokos személyrag: tetejére, fejjére
szófajváltó képző: rosszul

4.

kezét: többelseji magánhangzó-időtartamot váltakoztató névszótő
szavakat: hangszínt és időtartamot váltakoztató v-s névszótő

Pontszámok: 1. 1 p. 2. 1 p. 3. 1,6 p. 4. 0,9 p.

Tételminta irodalomból

Az alábbi legendarészletből emelje ki és értelmezze azokat a motívumokat, amelyek a korabeli (12. századi) európai királylegendák állandó elemeire emlékeztetnek, majd fejtse ki, hogyan válnak ezek egyedivé, helyi színezetűvé!

„4. Közben megszületett a fejedelem Istentől megjövendőlt fia, akit a próféta szerint ismert az Úr, még mielőtt a méhben megfogant volna, és akinek, mielőtt megszületett, első vértanúja nevét adta. Ezt Isten kedveltje, Adalbert püspök, hite őszinteségeért a keresztség fehér ruhájába öltöztette, és ő lett lelki gyámola. Akkor az István nevet kapta; hisszük, hogy Isten is ezt akarta, mert ami „István” a görög nyelvben, „korona” a latin beszédben. Mivel Isten azt óhajtotta, hogy e világban is királyi hatalom koronázza, s a jövőben váltsa fel az örökké tartó boldogság koronájával, kijelölte őt az örök, el nem múló dicsőség elnyerésére.

Esztergom városában született, s már gyermekkorában teljességgel átítatta a grammatika tudománya. Nőtt a gyermek gyámolítva a gondos nevelésben, a kisdédévek elmúltával, miután a serdülőkor első lépcsőfokán átlépett, apja összehívta Magyarország főembereit és az utánuk következő rendet; a közös tárgyalás tanácsa szerint fiát, Istvánt a nép élére állította, hogy uralkodjék őutána, és ennek megerősítésére mindet külön-külön megeskette. Ezután betelvén napjai az Úr megtestesülésének 997. esztendejében e világ haszontalan viszontagságait égi örömmel cserélte fel. És ugyanazon évben boldog Adalbert püspök Isten ígéjének hirdetése végett porosz földre lépett, majd ugyanott a vértanúság pálmájával koszorúztatott meg.” (*Szent István király legendája Hartvik püspöktől*)

Javítókulcs:

- a királylegendák motívumainak azonosítása: 2 p
- a motívumok helyi színezetének felismerése: 2 p
- (szak)nyelvi igényesség: 0,5 p

Nyelvészeti tétel: 4,5 pont

Irodalmi tétel: 4,5 pont

Megjelenés: 1 pont